

Samostojno delo v času učenja na daljavo

■ **Suzana Pirman**, prof. razrednega pouka, je učiteljica 1. in 2. razreda na podružnični šoli v Pristavi pri Mestinju, *Osnovna šola Podčetrtek*. Ima več kot trideset let delovnih izkušenj na področju vzgoje in izobraževanja. Sodeluje na številnih prireditvah vseživljenjskega učenja, vodi ustvarjalne delavnice, šole v naravi ter pripravlja otroke na nastope na različnih prireditvah.

V članku je predstavljena organizacija učenja na daljavo v kombiniranem oddelku v obdobju, ko se je izobraževanje prestavilo iz šole v domače okolje. Predstavljene so tudi prednosti izobraževanja na daljavo pri učencih, ki sicer obiskujejo kombinirane oddelke.

Organizacija izobraževanja na daljavo

Po osmih tednih učenja na daljavo smo se učitelji in učenci prve triade z velikim veseljem vrnili v šolske klopi. Za nami so nove izkušnje in delo, v katerega smo bili učitelji vpeti od jutra do večera, saj smo želeli učence tudi v domačem okolju čim bolj motivirati za učenje in samostojno delo.

Izobraževanje na daljavo nas je postavilo pred posebne izzive. Tako rekoč 'od danes na jutri' je bilo treba zasnovati popolnoma drugačno delo. Kljub temu da se je šolsko delo prestavilo na dom, je bilo treba vzpostaviti vsakodnevni stik učencev s šolo in učenjem ter vključiti tudi starše, preko katerih je potekala komunikacija z učenci prve triade. Delo je bilo treba načrtovati tako, da je otrok delal čim bolj samostojno in s tem krepil odgovornost, starše pa smo skušali usmeriti predvsem v spodbujanje in spremljanje otrokovega dela. Tudi na daljavo je bilo treba proces učenja prilagoditi posamezniku, da je napredoval v svojem ritmu, upoštevati njegova močna (pa tudi šibka) področja ter mu omogočati nadgrajevanje znanja.

Učitelj v kombiniranem oddelku je usmerjevalec in spodbujevalec pouka. Frontalno delo v oddelkih kombiniranega pouka v večji meri zamenjujejo skupinsko delo, individualno delo in delo v paru. Pouk je individualiziran in vsak učenec napreduje v svojem ritmu.

Na nov način dela smo se na naši šoli hitro odzvali ter vzpostavili novo organizacijo dela z jasnimi navodili in tako omogočili nemoten učni proces že od prvega dne zaprtja šole. Najprej smo seveda preverili, kako bomo sodelovali in kakšne možnosti imajo posamezni učenci. Na srečo so vsi starši učencev našega kombiniranega oddelka imeli dostop do spleta. S tem so učenci lahko dostopali do učnih gradiv, ki so bila dnevno objavljena na šolski spletni strani. Delo je potekalo individualizirano in diferencirano; učenci so prejeli di-

ferencirane naloge preko e-pošte svojih staršev. Komunikacija je v obeh smereh potekala zelo dobro, tako smo eni in drugi dobili povratne informacije. Sprotno preverjanje znanja smo izvajali na videokonferenčnih srečanjih, ki smo jih uvedli v drugem tednu učenja na daljavo. Na videosrečanjih smo prišli do informacij, ki so pokazale razumevanje učne snovi in trenutno stopnjo učenčevega znanja. V tako imenovanih videokonferenčnih učilnicah pa so potekala tudi neformalna srečanja med učenci, ki so tako imeli tudi možnost socialnih stikov na daljavo.

Že prvi dan izobraževanja na daljavo sem učencem in staršem posredovala napotke, kako organizirati delo doma. Staršem sem sporočila, da je učenje na daljavo namenjeno samostojnemu delu otrok, ter jih prosila, da učencem prenesejo navodila za delo in jim pomagajo samo po potrebi. Učence sem opozorila, da bodo uspešnejši, če bodo svoj prosti čas in obveznosti načrtovali ter si pripravili urnik dela, v katerem bo veliko časa namenjenega tudi gibanju na svežem zraku.

Pri pripravi učnega gradiva sem se najprej lotila načrtovanja, ki sem ga začela z opredelitvijo ciljev. Pregledala sem letno pripravo in označila nerealizirane cilje. Prednostno sem izbrala cilje, za katere sem predvidevala, da jih zmorejo učenci samostojno usvojiti. Ker posamezne elemente formativnega spremljanja s pridom uporabljam v praksi, so bili tudi pri izobraževanju na daljavo učenci vsak dan seznanjeni z nameni učenja posamezne učne ure oziroma učnega sklopa, ki so bili jasni, dosegljivi, osredotočeni na učenje, zapisani v učencu razumljivem jeziku in kot taki v pomoč pri usmerjanju njegovega učenja. Hkrati pa sem na naših videosrečanjih učence spodbujala k sooblikovanju kriterijev uspešnosti. Na koncu posamezne učne ure (učnega sklopa) oziroma posameznega dne so učenci presojali oziroma ovrednotili kakovost svojega dela, tako da so odgovorili na vprašanja: Kaj sem se danes učil? Kaj mi je šlo dobro? Kaj moram popraviti? Kaj bi sporočil svoji učiteljici? Kaj bi sporočil svojim sošolcem?

Pri izvedbi učenja na daljavo sem jasno strukturirala učni proces, ki je zagotavljal spodbujanje aktivnega učenja, povezanega s posameznikovimi izkušnjami. Veliko je bilo raziskovalnega dela ter dela na prostem, kar nam je v veliki meri omogočalo podeželsko okolje. Učence sem vsak dan spodbujala, da pomagajo svojim staršem pri gospodinjskih opravilih, pri delu na vrtu, da mlajše sorojence vsak dan naučijo nekaj novega, novo pesem, ples, skupaj ustvarjajo ... Učenci so imeli tudi različne praktične zadolžitve. Ko smo govorili o zdravi prehrani, so si sami pripravili zdravo malico, sadno solato za nedeljsko kosilo. Iz odpadne embalaže so izdelovali uporabne izdelke, na primer velikonočno košarico, živali iz odpadnega papirja. Med delom so imeli tudi veliko gibalnih nalog, sprehodov z opazovanjem prebujajoče se narave ipd. Vključevala sem učenje s pomočjo informacijsko-komunikacijske tehnologije, ki je za učence prve triade zelo privlačna, saj jim nudi zvok, barvo, animacijo in k delu doda elemente zabave in razvedrila, hkrati pa je pri reševanju računalniških didaktičnih iger večina učencev zelo motiviranih. Učencem sem omogočila, da znanje izkazujejo na različne načine, spremljala in vrednotila sem njihov napredek, jim podajala sprotne informacije in upoštevala njihovo razmišljanje o delu.

Kombinirani oddelki

Učitelji, ki poučujemo v kombiniranih oddelkih, smo z mislimi vedno pri dveh programih. Narava dela od nas zahteva veliko mero fleksibilnosti, vsakodnevnega razmišljanja in iskanja stičnih točk med dvema različnima programoma. Hkrati moramo biti zelo dobri organizatorji učnega procesa, v katerem se ves čas menjavajo glasno in tiho delo, delo v manjših skupinah, delo v različnih kotičkih.

V oddelkih s kombiniranim poukom se učenci že na začetku šolanja navajajo na samostojno delo, sodelovanje med različno starimi učenci ter medsebojno pomoč. Tako si znajo mlajši učenci sami poiskati pomoč, ko jo potrebujejo. Starejši učenci se naučijo pomagati mlajšim, uspešnejši učenci pomagajo manj uspešnim. Učenci morajo za samostojno učenje razviti veščine, ki jim omogočajo samostojno učenje; te pridobijo z izkušnjami, vajo, ponavljanjem. Pri delu morajo biti vztrajni, imeti morajo raziskovalne veščine, znati načrtovati delo. Pri takem načinu dela je učenec odgovoren za svoj rezultat. Učitelj v kombiniranem oddelku je usmerjevalec in spod-

Foto: Nataša Pezdir

bujevalec pouka. Frontalno delo v oddelkih kombiniranega pouka v večji meri zamenjujejo skupinsko delo, individualno delo in delo v paru. Pouk je individualiziran in vsak učenec napreduje v svojem ritmu. V ospredju je aktivno učenje, povezano z izkušnjami učencev. Učenci samostojno ustvarjajo, raziskujejo, sami pridobivajo znanje s pomočjo gradiva, ki ga pripravi učitelj, pa tudi s pomočjo informacijsko-komunikacijske tehnologije, ki je v učno delo prinesla veliko sprememb in ob ustrezni meri uporabe učence motivira ter jih usposablja za vseživljenjsko učenje.

Veščine samostojnega učenja, ki jih učenci v oddelkih s kombiniranim poukom vsakodnevno pridobivajo, so bile zelo uporabne pri izobraževanju na daljavo. Skupaj s starši smo namreč prišli do ugotovitev, da so bili otroci pri učenju zelo samostojni, motivirani za delo in so zavzeto ter odgovorno opravljali svoje zadolžitve. Ker so imeli veliko raziskovalnega dela in po njihovem mnenju tudi zabavnih nalog, so se veselili in komaj čakali nove naloge, objavljene na šolski spletni strani. Svoje znanje so urili in poglobljali s pomočjo računalniških didaktičnih iger, ki so jih spoznali že v šoli, zato so bili pri tej dejavnosti samostojni. Učenci so si v domačem okolju po potrebi znali poiskati pomoč starejših sorojencev ali staršev, saj so tudi v šoli navajeni, da si sami poiščejo pomoč, ko jo potrebujejo. Pri delu doma so bili po opisu staršev zelo inovativni in raziskovalni.

Izkušnje gradijo

Zaključujem z besedami, ki jih pogosto slišimo v vsakdanjem življenju: »Vse je za nekaj dobro.« Tako je način dela, ki so ga učenci navajeni v oddelkih kombiniranega pouka (predvsem njihovo samostojno delo) v veliki meri olajšal učenje v času izobraževanja na daljavo, predvsem pa razbremenil starše nenehnega nadzora in pomoči njihovim otrokom.

Viri in literatura

- Holcar Brunauer, Ada idr. (2016): *Formativno spremljanje v podporo učenju: priročnik za učitelje in druge strokovne delavce*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- *Izobraževanje na daljavo na razredni stopnji*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 25. 6. 2020 s spletne strani: <https://skupnost.sio.si/course/view.php?id=10021>.